

К. І. Карпенко, д-р філос. наук, проф.
Харківський національний медичний університет
пр. Науки, 4, Харків, 61000, Україна
kateryna.karpenko@ukr.net

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ

Фесенко Г. Г. Морфологія міських ландшафтів: культурфілософські інтерпретації. – Харків: ТОВ "ДИСА ПЛЮС", 2018. – 282 с:

Місто як фактор суспільно-політичного і культурного життя останнім часом привертає все більшу увагу дослідників – постійно зростає масив різнопланової літератури (мистецтвознавчої, культурологічної, соціологічної, політологічної, урбаністичної), присвяченої цій проблематиці. Однак ґрунтовних і оригінальних культурфілософських робіт у вітчизняній філософській і науковій літературі небагато. На наше переконання, монографія Г. Г. Фесенко частково заповнює цю лакуну. Авторка непогано розібралась у об'єктивно складній філософській і історико-культурній проблематиці, а також знайшла свій власний шлях її осмислення.

Слід визнати доцільність і виправданість запропонованої в монографії схеми аналізу цієї доволі складної проблеми. Правильно побудована схема монографічного дослідження є особливо важливою, коли його предметом постає така глобальна і складна тема, як аналіз міських ландшафтів у контексті історико-культурного поступу й осмислення їхнього сучасного стану та можливих перспектив. У такому випадку неможливо охопити абсолютно всі сторони об'єкта дослідження і виправданим є вибір найбільш важливого і характерного. На нашу думку, саме цього і вдалось досягнути авторці у даному дослідженні.

У першому розділі авторкою запропоновано геософський підхід до інтерпретації міських ландшафтів, що, зі свого боку, дозволяє висвітлювати різні рівні (шари), множини значущих точок (локацій). Авторка звертається до своєрідного культурно-історичного циклу у просторових трансформаціях міст: від співмірних людині до "відчужених", і далі – до "повернення" природи у місто шляхом екологічних практик. Міський ландшафт виявляється також через характерну атмосферу (або "дух") місця, що дозволяє звертатися до феноменологічних інтерпретацій зв'язків людини з ландшафтом, розмислів щодо його духовних вимірів.

Зміст другого розділу рецензованої монографії присвячено соціальній інклюзії, філософській спробі концептуалізації міського ландшафту як життєвого простору з його архітектурними й культурно-соціальними параметрами. Зокрема, культурна інтерпретація міських ландшафтів через концепт безпеки/небезпеки дозволила авторці висвітлити проблему просторових можливостей (або обмежень) для виявлення суб'єктності мешканців у місті. Авторка розгортає дослідження міського ландшафту через актуалізацію концепції соціального включення (інклюзії) на прикладі просторових практик жінок, дітей та молоді. Урбаністично-філософські інтерпретації спираються на ідеї про різноманіття способів міського буття та формування міських ландшафтів, "дружніх" до містян різної статі, віку, фізичних можливостей тощо.

У третьому розділі на основі широкого культурно-історичного матеріалу Г. Г. Фесенко висвітлює естетико-філософське підґрунтя містопланувальних практик. Естетика дизайн-проектів презентована у світлі домодерних концепцій ідеального міста (античного, середньовічного, ренесансного), а також модерністськими візіями Ле Корбюзьє. Авторка, враховуючи тенденції сучасного урбанізму, зосереджується на дослідженні постмодерного міського дизайну та доводить, що він стає ближчим до містян через організацію урбаністичних ліній для різноманітних соціальних комунікацій та виявлення громадянської активності.

Застосування відповідного теоретичного та культурно-історичного матеріалу дало змогу авторці розробити концептуальні засади культурної урбаністики, що представлені у четвертому розділі. Оригінальними виявляються ідеї щодо креативних трансформацій сучасних міських ландшафтів. Сформульовано ідею, що креативні локації спроможні виробити спільноту, яку єднає не тільки нетрадиційне мистецтво, а й тягіння до вітальних ландшафтних перетворень. Г. Г. Фесенко переконливо розкриває епістемологічний потенціал філософсько-комунікативної стратегії пізнання ландшафтів, а саме з позиції виявлення їхньої "партисипативної спроможності" через участь містян у практиках ре-віталізації міських локацій. Авторка також пропонує філософсько-урбаністичний аналіз ландшафтних трансформацій з погляду рівня включеності у національно-культурне буття.

У цілому заслуговує на схвалення вправне використання у монографії великого масиву історико-культурного, історико-наукового і філософського матеріалу (від Античності і до сучасності), що свідчить про достатньо високий рівень загальної ерудиції авторки. Практична значимість даної монографічної роботи першочергово полягає, на нашу думку, у тому, що її основні положення та висновки можуть успішно використовуватися на міжгалузевому рівні фахівцями-культурологами, урбаністами, працівниками органів місцевого самоврядування. У цьому монографічному дослідженні Г. Г. Фесенко подає результати власної роботи у міських проектах щодо розвитку культурної індустрії Харкова, культурної експертизи центральної локації міста Чугуїв Харківської області, створення цифрового міського ландшафту та відповідної інфраструктури, "дружньої" до містян.

На нашу думку, монографія Г. Г. Фесенко "Морфологія міських ландшафтів: культурфілософські інтерпретації" є помітним внеском у розвиток вітчизняної гуманітарної думки та значно розширює межі наукових розвідок, відкриває нові шляхи щодо осмислення феномена міста.

Надійшла до редколегії 11.10.18

К. І. Карпенко, д-р філос. наук, проф.
Харківський національний медичний університет
пр. Науки, 4, Харків, 61000, Україна

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ

Фесенко Г. Г. Морфологія городских ландшафтов: культурфілософские интерпретации. – Харьков: ООО "Диса ПЛЮС", 2018. – 282 с.

K. I. Karpenko, Doctor of Philosophical Sciences, Professor
Kharkiv National Medical University
Nauki av., 4, Kharkiv, 61000, Ukraine

MONOGRAPH REVIEW

Fesenko G. G. Morphology of urban landscapes: cultural-philosophical interpretations. – Kharkiv: Ltd. DISA PLUS, 2018. – 282 p.

С. П. Стоян, д-р філос. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
вул. Володимирська, 60, м. Київ, 01033, Україна
sstoyan1974@gmail.com

**ПРИВАТНИЙ МУЗЕЙ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА КОРСАКІВ:
ПРАКТИКА КУЛЬТУРНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

Культура не є абстрактним поняттям, вона завжди твориться особистостями, що здатні змінювати хід історії й визначати абсолютно нові вектори руху суспільства. Й ці вектори зовсім не обов'язково спрямовуються із центральних, столичних осередків, як це, за діючими стереотипами, прийнято вважати, особливо у межах пострадянського простору.

Реальним прикладом дієвої культурної децентралізації є потужна ініціатива подружжя Корсаків з Луцька – Віктора та Лесі, що влітку 2018 року стали фундаторами грандіозного за масштабами (навіть за столичними мірками) Музею сучасного українського мистецтва Корсаків у своєму рідному місті. Загальна площа музею становить близько 5000 кв. м, з яких лише постійна експозиція займає на сьогоднішній день 3000 кв. м. Колекція вже налічує роботи понад 100 відомих українських митців ХХ–ХХІ століть й далеко не обмежується традиційними техніками, маючи у своєму арсеналі інсталяції, арт-об'єкти, відео-арт тощо. І це тільки початок. Кожного місяця планується відкриття нового арт-проекту як за участі вже знаних українських митців, так і молодих художників, яким конче необхідна підтримка і творчий стимул для подальшого розвитку. Потенційні можливості приміщення колишнього заводу, на території якого знаходиться музей, просто вражають. Попереду "освоєння" нових величезних площ, що у недалекому майбутньому будуть відкриті для інноваційної мистецької думки України й мають ще більше сприяти подальшому креативному обміну творчим потенціалом між художниками, мистецтвознавцями, критиками й науковцями із різних регіонів нашої держави.

Досить символічно, що урочисте відкриття Музею Корсаків відбулося саме напередодні чергової річниці Незалежності, оскільки реальне ствердження нашої держави як самостійного й сильного "гравця" на світовій культурній арені може відбутися лише завдяки реальним крокам, реальним діям і нашому небайдужому ставленню до долі нашої країни. І не випадково, висловлюючи позицію стосовно культури на своїй сторінці у Facebook, Віктор Корсак зазначає наступне: "Я часто чую, що такими справами, як створення музеїв, має займатися держава, на що зазвичай відповідаю, що держава – це ми, і якщо ми цього не будемо робити, то тоді хто? Я є палким прихильником "залізного закону

відповідальності", який був сформульований К. Девісом у середині 1960-х років. Його суть полягає у тому, що ті, хто не бере на себе відповідальності, адекватної їхній владі, у результаті втратять цю владу".

На черговому відкритті нового проекту знаного київського художника Миколи Журавля у жовтні 2018 року, на якому була присутня потужна делегація із Києва, що складалась із представників Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Інституту проблем сучасного мистецтва НАМУ, відомих галеристів, мистецтвознавців, колекціонерів та художників, Віктор Корсак наголосив, що головною метою їхньої родини є передача естафети подібних починань іншим містам та регіонам. Адже лише тоді, коли могутня бізнес-еліта України буде вкладати власні ресурси в культуру загалом і мистецтво зокрема, ми будемо мати реальний прогрес на шляху становлення власної потужної структури культурних інституцій, незалежних від державних коштів і відкритих для найбільш актуальних та інноваційних проектів.

В атмосфері дружньої дискусії представники київського "творчого десанту" мали змогу обговорити із паном Віктором та пані Лесею найнагальніші проблеми сучасного арт-світу й почути бачення фундаторів музею щодо подальшої стратегії розвитку як цієї інституції, так і міста Луцьк у цілому, яке може вже у недалекому майбутньому завдяки подібній громадській ініціативі перетворитися на надзвичайно потужний культурний центр із власним туристичним маршрутом, розробка якого вже активно триває.

І що було особливо приємно відчувати у процесі спілкування із родиною Корсаків – їхній щирий ентузіазм та творчий запал щодо власної справи, які не мають нічого спільного із відвертим прагматизмом й бажанням отримати лише фінансовий зиск, а, навпаки, відроджують надію на те, що люди, гідні традиції Терещенків, Ханенків та інших українських меценатів і шанувальників мистецтва, продовжують жити і в нашому сьогоденні.

Отже, час приймати цю естафету й передавати її в інші культурні центри України, не кажучи вже про столицю, яка вже давно повинна мати не менш потужний музей сучасного мистецтва.

Надійшла до редколегії 11.10.18

С. П. Стоян, д-р філос. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
ул. Владимирская, 60, г. Киев, 01033, Украина

**ЧАСТНИЙ МУЗЕЙ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА КОРСАКІВ:
ПРАКТИКА КУЛЬТУРНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

S. P. Stoian, Doctor of Philosophical Science, Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv
60, Volodymyrska Street, Kyiv, 01033, Ukraine

KORSAKS PRIVATE MUSEUM OF THE CONTEMPORARY UKRAINIAN ART: PRACTICE OF CULTURAL DECENTRALIZATION

© Стоян С. П.